

RNDr. Juraj Michalko, CSc., šesťdesiatročný

Hneď na začiatku roku 2019 si môžeme po zásluže spomenúť na nášho priateľa, vášnivého výskumníka a priekopníka metód izotopového výskumu v hydrogeológii. Dôvodom sú jeho 60. narodeniny, ktoré oslavuje už 2. januára: z ostatných faktov si potom už ľahko zrátame, že sa narodil 2. 1. 1959. Bolo to v Bratislave, kde neskôr v rokoch 1974 až 1978 navštevoval Gymnázium Metodova. Po úspešnej maturitnej skúške

sa jeho štúdiá ďalej uberali v stopách rodičov – obaja boli prírodovedci geobotanici – prihlásil sa na Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave na odbor geológia, špecializáciu geochémia. Vo svojej diplomovej práci zosumarizoval publikované údaje z K-Ar, Rb-Sr a U-Pb datovaní hornín a minerálov Západných Karpát a urobil prvú interpretáciu K-Ar údajov izochrónovou metódou na Slovensku. Univerzitné štúdium absolvoval v roku 1983, keď aj získal titul RNDr.

Po skončení vysokoškolských štúdií dal prednosť práci na oddelení izotopovej geológie Geologického ústavu Dionýza Štúra pred doktorandským štúdiom v Jerevane. Najprv však – ako bývalo v čase jeho mladosti povinným zvykom – absolvoval v rámci vojenskej prezenčnej služby jednoročný pobyt v Benešove u Prahy. Po návrate z vojenčiny sa venoval príprave Rb-Sr metódy datovania vrátane preparácie celohorninových a monominerálnych vzoriek a návrhu čistého laboratória. Nákup hmotnostného spektrometra na pevnú fázu sa však nerealizoval, vtedajšie vedenie organizácie pri výbere medzi dvomi závažnými investíciami uprednostnilo mikrosundu. Získané vedomosti a kontakty v spolupráci s RNDr. Milanom Kohútom, CSc., a Nemeckou geologickou službou (BGR) Hannover (Claudia Carl) využil na izotopovú charakteristiku a datovanie kryštalinika Veľkej Fatry K-Ar aj Rb-Sr metódou. Analyzoval aj prvé Nd-Sm údaje u nás – jednak v kryštaliniku Veľkej Fatry, jednak vo vybraných vzorkách neovulkanitov. V rámci spolupráce s Fínskou geologickou službou počas dvoch pobytov (1992, 1995) realizoval spolu s kolektívom autorov V. Bezák, I. Broska, Ľ. Hraško, J. Határ, J. Král a I. Petřík prvé systematické U-Pb datovanie veporidných granitov a na zirkónoch a monazitoch jednoznačne dokázal kriedový vek rochovskeho granitu. Až do konca 80. rokov uplynulého storočia teda jeho kariéra kopírovala pracovné *curriculum* „ozajstného geológa“. Zlom však na-

stal po definitívnom zlyhaní snahy oddelenia izotopovej geológie získať hmotnostný spektrometer na pevnú fázu a od roku 1987 sa postupne začal orientovať na environmentálne izotopy vo vode.

Spočiatku sa venoval najmä interpretáciám izotopov kyslíka a vodíka vodnej molekuly vo vzťahu ku genéze podzemnej vody – či už geotermálnych zdrojov, zdrojov minerálnych vôd alebo vodárensky využívaných krasových prameňov a medzizrbovej podzemnej vody Žitného ostrova,

kde pokračoval v práci Dr. Ďurkovičovej. Zaoberal sa aj izotopovým zložením zrážok. V období deväťdesiatych rokov minulého storočia bolo jeho meno spojené s izotopovým výskumom geotermálnej vody v Liptovskej kotline a Turčianskej kotline, s krasovou vodou krížňanského príkrovu vo Veľkej Fatre, s infiltráciou povrchovej vody Dunaja do podzemnej vody Žitného ostrova, s minerálnymi vodami na lokalitách Lúčky, Budiš, Fatra – Záturčie, Turčianske Teplice, Rajecké Teplice, Trenčianske Teplice, Nimnica, Bojnice, Piešťany a inými. Môžeme konštatovať, že na Slovensku v súčasnosti asi neexistuje významnejší výver minerálnej alebo geotermálnej vody, z ktorého by Dr. Michalko neodobral vzorku na jeho izotopové zloženie. Spolu s Dr. Zakovičom (1991 – 1992), neskôr s Dr. Bačovou charakterizovali z hľadiska izotopov minerálne vody východnej časti flyšového pásma vrátane hlbokého vrtu v Zborove. Tam doložil metamorfný pôvod soľaniek viazaných na ponorené štruktúry a ich sekundárne prejavy na povrchu – Cigel'ka, Bardejovské kúpele. Podobný pôvod vody doložil aj vo vrte FPJ-1 v Oravskej Polhore.

V rokoch 1991 – 1993 bol vedúcim podprojektu *Izotopový výskum genézy podzemných vôd* projektu ZP-547-009-004 *Hydrogeologický výskum Slovenska*.

V polovici 90. rokov minulého storočia nadviazal spoluprácu s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu (IAEA) a inicioval vznik viacerých projektov zameraných na aplikáciu izotopových metód v rôznych oblastiach hydrogeológie, pričom niektoré z nich viedol: *Stable isotopes in lakes of Vysoké Tatry Mountains, Western Carpathians, Slovakia* (1995 – 1996), *Sulphur isotopes in atmospheric precipitation on the territory of Slovak Republic* (1995 – 1998), *Isotopes study of geothermal waters in Popradská kotlina basin, Slovak Republic* (1995 – 1996), *Combined Hydrograph and Isotopic Baseflow Separation*

for the Upper Vah Catchment Vulnerability Assessment (2004 – 2011), *Combined hydrologic and isotopic assessment of the Vah catchment vulnerability, Danube river basin, Slovakia*.

V rokoch 1997 – 2000 bol vedúcim slovenskej časti projektu *Ochrana krasových prameňov v oblasti Donovaly – Banská Bystrica*, ktorý sa realizoval v rámci spolupráce s Rúskou univerzitou v Bochumi (Nemecko) s podporou Volkswagen Stiftung. Práve tam mal možnosť spolupracovať s jedným z najvýznamnejších geológov pochádzajúcich zo Slovenska s prof. Jánom Veizerom.

V roku 1998 po úspešnej obhajobe práce *Izotopová charakteristika podzemných vôd Slovenska* získal titul kandidáta geologických vied (CSc.). Práca zhrňa dovtedajšie výsledky izotopového výskumu v tejto oblasti na Slovensku (s veľkým množstvom údajov) a podáva ich interpretáciu. Od polovice deväťdesiatych rokov sa J. Michalko postupne začal zapájať aj do prác na projektoch klasického hydrogeologického mapovania, až sa napokon v roku 1999 stal členom oddelenia hydrogeológie a geotermálnej energie Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra (vtedy Geologickej služby Slovenskej republiky). V roku 2005 bol na čele autorského kolektívu, ktorý zostavil *Základnú hydrogeologickú a hydrogeochemickú mapu Turčianskej kotliny v mierke 1 : 50 000*. V roku 2012 v rovnakej mierke zostavoval *Základnú hydrogeologickú a hydrogeochemickú mapu Pohronskeho Inovca a Žitavskej pahorkatiny*.

Juraj sa postupne začal zapájať aj do profesijného hydrogeologického života: už v čase jej začiatkov vstúpil do Slovenskej asociácie hydrogeológov (SAH) a v rokoch 2005 až 2013 bol platným členom jej výboru. Na 17. slovenskej hydrogeologickej konferencii v Piešťanoch mu v roku 2014 SAH udelila Medailu SAH za zásluhy o rozvoj hydrogeológie a za vzdelávaciu činnosť v oblasti hydrogeológie. Nebolo to len prázdne gesto: princípy izotopovej geológie už vysvetľoval nielen univerzitným študentom, ale aj žiakom na základných školách.

S postupom času do jeho výskumných aktivít pribúdali ďalšie a ďalšie interpretácie izotopového zloženia – izotopov síry sulfátov rozpustených vo vode (vypracoval metodiku rekonštrukcie izotopového zloženia pôvodného sulfátu pri jeho rozklade na sulfán, ktorú prvý raz aplikoval v prípade vody v Smrdákoch) a po roku 2010 sa začal venovať aj dešifrovaniu zdrojov znečistenia podzemnej vody rozpustenými zlúčeninami dusíka. V rokoch 2002 až 2003 na základe izotopových analýz a aplikácie trícia ako prirodzenej i umelo aplikovanej stopovacej látky pomáhal riešiť problém prítokov podzemnej vody do tunela Višňové. Podieľal sa na prácach pri hodnotení oblastí na nájdenie vhodného prostredia na prípadné uloženie rádioaktívneho odpadu a na *Geochemickom atlase Slovenskej republiky*, časť *Povrchové vody*. Je spoluautorom *Anglicko-slovenského geologického slovníka* a v rámci vyčleňovania významných geologických lokalít na Slovensku v spolupráci s P. Liščákom podrobne spracoval charakteristiku nejednej z nich.

V rokoch 2009 až 2012 RNDr. J. Michalko, CSc., zostavil a zrealizoval projekt *Ekotechnológia vyhľadania a hodnotenia náhradných zdrojov pitných podzemných*

vôd, pilotné územie Bratislavského samosprávneho kraja. Projekt spolufinancovala Európska únia z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a v rámci neho sa napokon podarilo zakúpiť aj vysnívaný hmotnostný spektrometer Delta V Advantage novej generácie prístrojov IRMS. Tento prírastok do laboratórneho vybavenie ŠGÚDŠ umožnil merania izotopov dusíka aj ďalších „environmentálnych“ izotopov, ktoré napomáhajú hydrogeológom v ich bádani.

Juraj je aj naďalej členom oddelenia hydrogeológie a geotermálnej energie ŠGÚDŠ. Za všetkých jeho členov, ako aj členov SAH, ktorej je dlhoročným členom, mu chceme zaželať veľa entuziazmu a tvorivých podnetov do všetkých jeho ďalších aktivít, najmä však pevné zdravie.

Peter Malík

CHRONOLOGICKÝ VÝBER NAJVÝZNAMNEJŠÍCH PUBLIKÁCIÍ

(aj na tomto limitovanom výbere sa dá sledovať postupný prerod „ozajstného geológa“ na izotopového hydrogeológa...):

- Kohút, M., Carl, C. a **Michalko, J.**, 1996: Granitoid Rocks of the Veľká Fatra Mts., Rb/Sr Isotope Geochronology (Western Carpathians, Slovakia). *Geol. Carpath.*, 46, 2, 81 – 89. Online ISSN 1336-8052/Print ISSN 1335-0552.
- Michalko, J.** a Malík, P., 1996: Is a part of crystalline core of Veľká Fatra Mts. thrust over Mesozoic carbonate rocks? Result of the stable isotope study. *Acta geol. hung.*, 9, Suppl. isotope workshop III, 127 – 129. ISSN 0236-5278.
- Malík, P., **Michalko, J.**, Mansell, S. J. a Fendeková, M., 1996: Stable isotopes in karstic groundwater of the Veľká Fatra Mts. *Isotopes In Water Resources Management*, Vol. 2 Book Series: Proceeding Series of the International Atomic Energy Agency, 191 – 193. ISSN 0074-1884, ISBN 92-0-100796-5.
- Michalko, J.**, Bezák, V., Král, J., Huhma, H., Mäntäri, I., Vaasjoki, M., Broska, I., Hraško, L. a Határ, J., 1998: U/Pb zircon data from the Veporic granitoids (West Carpathians). *Krystalinikum*, 24, 91 – 104. ISSN 0454-5524.
- Michalko, J.** a Malík, P., 1998: Stable isotopes study in High Tatra mountains, Slovakia. *RMZ – Materials and Geoenvironment*, Ljubljana 1998, 45, 1 – 2, 124 – 126. ISSN 1408-7073.
- Hraško, L., **Michalko, J.**, Mäntäri, I., Határ, J., Vaasjoki, M. a Huhma, H., 1999: U/Pb zircon dating of the Upper Cretaceous granite (Rochovce type) in the Western Carpathians. *Krystalinikum*, 163 – 171. ISSN 0454-552425.
- Fendek, M., Bodiš, D., Drozd, V., Král, M., **Michalko, J.**, Remšík, A. a Vika, K., 1999: Geotermálna energia. Učebné texty. Bratislava, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, 124 s. ISBN 80-223-1287-8.
- Michalko, J.** a Fendek, M., 2002: Environmental isotopes in groundwaters of Levočská kotlina basin. *Geol. Carpath.*, 53, Proc. XVII. CBGA Congr., 231 – 234. ISSN 1335-0552.
- Michalko, J.**, Auxt, A., Černák, R., Hyčko, M., Malík, P. a Švasta, J., 2003: Estimation of the origin and groundwater flow directions in the area influenced by the construction of the highway tunnel Višňové, northern Slovakia. *RMZ – Materials and geo-environment*, 50, 1, 233 – 235. ISSN 0035-9645.
- Černák, R. a **Michalko, J.**, 2005: Brief characteristic of the hydrogeological situation along the Polish-Slovak boundary belt. *Polish Geol. Inst. Spec. Pap.*, 18, 15 – 21. ISSN 1507-9791.
- Malík, P. a **Michalko, J.**, 2010: Oxygen Isotopes in Different Recession Subregimes of Karst Springs in the Brezovské Karpaty Mts. (Slovakia). *Acta Carsol.*, 39, 2, 271 – 287. ISSN 0583-6050.
- Kucharič, L., Radvanec, M., Tuček, L., Németh, Z., Bodiš, D., Čechovská, K., Dercó, J., **Michalko, J.**, Wallner, J., Liška,

- P. a Antal, B., 2011: Preliminary results of the Slovakian national project regarding carbon dioxide storage in underground spaces. *Energy Proc.*, 4, 4 921 – 4 929, doi:10.1016/j.egypro.2011.02.461.
- Holko, L., Dóša, M., **Michalko, J.**, Kostka, Z. a Šanda, M., 2012: Isotopes of Oxygen-18 and Deuterium in Precipitation in Slovakia. *J. Hydrol. Hydromech.*, 60, 4, 265 – 276, DOI: 10.2478/v10098-012-0023-2 ISSN 0042-790X.
- Michalko, J.**, Kordík, J., Bodiš, D., Malík, P., Černák, R., Bottlik, F., Veis, P. a Grolmusová, Z., 2013: Identification and management of strategic groundwater bodies for emergency situations in Bratislava District, Slovak Republic. In: Cobbing, J., Adams, S., Dennis, I., Riemann, K. (Eds.): *Assessing and Managing Groundwater in Different Environments*. IAH – Selected Papers on Hydrogeology. CRC Press, 165 – 178. ISBN 1138001007, ISBN 978-1138001008.
- Michalko, J.**, Kordík, J., Bottlik, F. a Hók, J., 2013: Vysvetlivky k základnej hydrogeologickej a hydrogeochemickej mape Turčianskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 1 – 217. ISBN 978-80-89343-81-2.
- Grolmusová, Z., Rapčanová, A., **Michalko, J.**, Čech, P. a Veis, P., 2014: Stable isotope composition of human fingernails from Slovakia. *Sci. Total Environ.*, 496, 226 – 232.
- Bodiš, D., Fajčíková, K., Cvečková, V., Rapant, S., Škoda, P., Slaninka, I., **Michalko, J.**, Švasta, J., Grolmusová, Z., Mackových, D., Bystrická, G. a Antalík, M., 2015: Geochemický atlas Slovenskej republiky, Povrchové vody (Geochemical Atlas Of The Slovak Republic, Surface Waters). Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 110 s. ISBN 978-80-8174-014-5.
- Bačová, N., Ženišová, Z. a **Michalko, J.**, 2015: Chemické zloženie minerálnych vôd Dudiniec, Santovky a Slatiny. *Podzemná voda*, 21, 2, 63 – 82. ISSN 1335-1052.
- Michalko, J.**, Bodiš, D., Ženišová, Z., Malík, P., Kordík, J., Čech, P., Grolmusová, Z., Luptáková, A., Bottlik, F., Švasta, J. a Káša, Š., 2015: Groundwater and surface water interactions in the Podunajská nížina lowland and Trnavská pahorkatina hills. *Podzemná voda*, 21, 1, 24 – 39. ISSN 1335-1052.
- Malík, P., **Michalko, J.**, Černák, R. a Pažická, A., 2015: Lazce – najväčší prameň Západných Karpát: problém ohraničenia rozsahu jeho infiltračnej oblasti. *Podzemná voda*, 21, 1, 1 – 23. ISSN 1335-1052.
- Malík, P., Slaninka, I., Švasta, J. a **Michalko, J.**, 2015: Oxygen Isotope Composition Snapshot of Spring Waters in a Karstified Plateau. *Hydrogeological and Environmental Investigations in Karst Systems*. 5th International Symposium on Karst Aquifers (ISKA5), Malaga, Spain, October 14-16, 2014. *Environ. Earth Sci.*, 1, s. 19. ISSN 1866-6280. Berlin – Heidelberg, Springer-Verlag, 2015. ISBN 978-3-642-17434-6.
- Malík, P., Švasta, J., **Michalko, J.** a Gregor, M., 2016: Indicative mean transit time estimation from delta ¹⁸O values as groundwater vulnerability indicator in karst-fissure aquifers. *Environ. Earth Sci.*, 75, 12, 988 – 999.
- Bodiš, D., Bottlik, F., Černák, R., Kordík, J., Malík, P., **Michalko, J.** a Vandrová, G., 2016: Origin of Mineral Water Fatra, Slovakia. *Proc. Earth Planet. Sci.*, 17/2017, 472 – 475. ISSN 1878-5220. <http://dx.doi.org/10.1016/j.proeps.2016.12.119>.
- Malík, P., Scherer, S., Švasta, J., Kováčová, E., Bottlik, F., **Michalko, J.**, Černák, R., Gregor, M., Kordík, J., Benková, K., Bahnová, N. a Marcin, D., 2017: Karpatský keuper: hydrogeologický izolátor. *Podzemná voda*, 23, 1, 38 – 58. ISSN 1335-1052.